

Stopp Kingsrose – stopp raseringa av natur og reinbeiter!

Naturen i Finnmark står nå overfor to gigantiske trusler. Den mest kjente er elektrifiseringa av Melkøya som skal gjennomføres med en enorm utbygging av vindkraft og trolig også vannkraft i inngrepsfri natur. Den andre trusselen er ikke like kjent, og den har kommet uten store proklamasjoner og uten pressekonferanse ved regjeringsmedlemmer i Finnmark.

Direktoratet for mineralforvaltning har gitt undersøkingstillatelse for mineralleiting på omlag 3500 km² i Troms og Finnmark. Mesteparten av dette er utdelt i 2023. Dette er gjort uten at verken kommuner, grunneiere, rettighetshavere eller brukere er spurt. Det er ikke gjort noen kartlegging av naturverdiene og ingen undersøkelser om hva gruvedrift i disse områdene vil medføre for reindrift og utmarkshøsting.

Omlag 97 % av dette arealet er gitt til utenlandske selskaper. Over halvparten har gått til Kingsrose, som er registrert i skatteparadiset Jersey og på børsen i Australia. Dette selskapet aleine har i løpet av sommeren sikra seg omlag 15 % av kommunene Guovdageaidnu, Karasjok og Porsanger, samt litt i Alta. I følge direktoratet har de fått tillatelse til å leite etter "Bly, Gull, Kobber, Kobolt, Nikkel, Platina, Sink og Sølv". Leiteområdet dekker det meste av det geologene kaller "Karasjok og Kautokeino grønnsteinsbelter", de har sikra seg så godt som hele området der det er muligheter for å finne disse mineralene. Kingsrose har med dette omlag 80 % av alle mineralrettigheter i Finnmark.

Kingsrose har tidligere drevet gullgruver i Indonesia, men vil nå konsentrere seg om Norge og Finland. I Norge har de også sikra seg rettigheter i Narvik, der de har blitt påklaga av grunneiere for å grave ulovlig uten tillatelse. Bak dem står verdens største gruveselskap, BHP. Dette selskapet er kjent for ei rekke gruver som har hatt katastrofale virkninger for natur og folk i flere verdensdeler, og nye gruveprosjekter møter stor motstand.¹ Blant de verste er å gjøre om et 2000 meter høyt fjell på New Guinea til et hull ned til havoverflata for å slippe ut rundt 100 millioner tonn avgang i ei elv og ødelegge livsgrunlaget for omlag 50.000 mennesker fra lokale urfolk. BHP var ansvarlig for katastrofalt dambrudd i Brasil og 8 år etterpå kjemper selskapet fortsatt for å slippe unna erstatningskrav. Om lille Kingsrose går foran og finner drivverdige funn, kommer store BHP etter og starter gruve, og det er ingen grunn til å tro at resultatet blir mye bedre her.

Denne tildelinga til Kingsrose og flere er mulig fordi dagens minerallov ikke krever at noen blir hørt før direktoratet deler ut undersøkingstillatelser. I 2022 kom minerallovutvalget med et forslag til ny minerallov. I innstillingen heter det: *"Utvalget mener grunneieren og kommunen må involveres i større grad før undersøkelsestillatelsen gis, og at DMF må vurdere om de skal gi undersøkelsestillatelse, opp mot hensynet til naturmiljø, grunneiers bruk og annen bruk av området og forholdet til omgivelsene – eller andre grunner som tilsier at det ikke bør gis undersøkelsestillatelse. Dette er en vesentlig endring sammenlignet med dagens regler, der disse forholdene ikke vurderes."*

Naturen i Finnmark er i dag trua av inngrep i større grad enn noen gang før. Klimaendringene gjør det ennå viktigere å bevare det som er igjen av intakt natur. Så godt som alle undersøkingstillatelser i Finnmark er gitt i reinbeiteområder. Dette kommer i tillegg til alle tidligere inngrep og alle truslene om nye som reindrifta utsettes for i form av bl.a. vindkraft, vannkraft, kraftledninger og hyttefelt.

En undersøkingstillatelse er allerede et inngrep i rettighetene til brukerne av området. Vi krever derfor at den nye mineralloven innfører de foreslåtte krava om at det ikke skal gis undersøkingstillatelse uten tillatelse fra kommuner, grunneiere og rettighetshavere og etter en grundig vurdering av virkningene for natur og næringer. De tillatelsene som er gitt må settes på vent til de kan behandles etter nytt lovverk. Inntil det er gjort oppordrer vi de berørte kommunene til å nekte alle gruveselskap dispensasjon for kjøring i utmark, slik at de ikke får starte på raseringa av naturen vår.

¹<https://londonminingnetwork.org/wp-content/uploads/2019/01/BHP-Briefing2.pdf>

Bissehehket Kingsrose – luonddu ja boazodoalu vahágahttin ferte bissehuvvot!

Finnmárkkus leat dál guokte stuora uhkádusa luonddu vuostá. Dovddus lea Muolkkuha elektrifiseren, mii galgá čáđahuvvot biekkafápmo- ja čáhcefápmohuksemin. Nubbi uhkádus ii leat nu dovddus, dat leat boahtán stuora proklamašuvnnaid haga ja ráđdehus ii leat fitnan Finnemárkkus muitalit dan birra.

Minerálahálddašandirektoráhtta lea addán minerálaohcanlobi birrasiid 3500 km² viidosaš guovlluin Romssas ja Finnemárkkus. Eatnasat dán lobiin leat addon 2023:s. Dat leat dahkkon almmá gulahallama haga suohkaniiguin, eananeaiggádiiguin, vuoigatvuodalaččaiguin ja geavaheddjiiguin. Luondduárvvut eai leat kártejuvvon, eai ge leat čáđahuvvon makkárga guorahallamat das makkár váikkuhusat ruvkedoaimmas šaddet boazodollui ja meahcásteapmái.

Birrasiid 97 % dán areálas lea addon olgoriikkalaš fitnodagaide. Badjel bealli lea addon Kingsrosii, mii lea registrerejuvvon Jersey vearroparadiijasii ja Austráalia børsii. Dát fitnodat lea geasi mielde háhkan alcces birrasiid 15 % Guovdageainnu suohkanis, Kárášjoga ja Porsáŋgu gielddain ja veahá Álttá suohkanis. Direktoráhta dieđuid mielde lea dat ožžon lobi ohat “laju, golli, veaikki, kobolttá, nikkela, platina, siŋka ja silbba”. Ohcanguovlu lea eanas oassi das maid geologat gohčodit “Kárášjoga ja Guovdageainnu ruonágeađgeavádahkan”. Dat leat sihkkarastán alcceseaset goasii buot guovlluid gos lea vejolaš gávdnat dáid minerálaid. Kingsrose lea dán bokte sihkkarastán alcces 80 % buot minerálavuoigatvuodain Finnemárkkus.

Kingsrose lea ovdal doaimmahan golleruvkkiid Indonesias, muhto lea dál geahčastan Norgga ja Suoma guovlluide. Norggas lea dat sihkkarastán vuoigatvuodaid maiddá Ahkánjárggas (Narvik), gos eananeaiggádat leat váidán fitnodaga go roggá almmá lobálaš lobi haga. Kingsrose duohken lea máilmmi stuorámu ruvkefitnodat, BHP. Dát fitnodat lea beakkán roassun leamaš luonddu ja álbmogiid guovdu miehtá máilmmi, ja ođđa ruvkedoaimmaid vuostá leat garra vuosttaldeamit.¹ Vearrámu roasuid gaskkas lea áigumuš 2000 mehter alu vári New Guineas bohkat ráigin mearragierraga ráđjái, luoitin dihte birrasiid 100 miljovvna tonna ruvkebázahusaid johkii ja billistit birrasiid 50 000 báikkálaš álgoálbmogiidda gullevaš olbmo eallinbirgejumi. BHP lei Brasilas stuora buođu luoitima ovddasvástideaddji, mii dagahii mearihis vahágiid, ja dál 8 jagi maŋnel beasada fitnodat ain eret buhtadusovddasvástádusas. Jus unna Kingsrose manná ovdalis ja gávdná doaimmahanveara gávdnosiid, de boahtá stuora BHP maŋis ja álggaha ruvke, ii ge leat ágga jáhkkit ahte boadus šaddá buoret dáppe ge.

Dát juolludeapmi Kingsrosii ja earáide lea vejolaš danne go otná minerálalágas ii gáibiduvvo gulahallan ovttainge ovdal go direktoráhta juohká ohcanlobiid. 2002:s almmuhii minerálaláhkalávdegoddi ođđa minerálaláhkaevttohusa. Das daddjo: “*Lávdegoddi oaivvilda ahte eananeaiggát ja suohkan ferte eambo váldojuvvot mielde árvoštallamiidda ovdal go iskkadanlohpi addojuvvo, ja ahte DMF ferte árvoštallat sáhtta go iskkadanlohpi addojuvvot luonddubirrasa, eananeaiggáda anu ja guovllu eará anu ja birrasiid vuhtii váldima geažil – dahje jus leat eará ákkat mat dagahit ahte ii berre addot iskkadanlohpi. Dát lea mearkašahhti rievdadus otná njuolggadusaid ektui, main diet bealit eai árvoštallojuvvo.*”

Finnemárkkku luondu lea dál stuorát sisabahkkenáitagiid vuolde go goassege ovdal. Dálkkádatrivdamat dahket vel deháleabbon bisuhit ja gáhttet dan duohatkeahtes luonddu mii vel gávdno. Goasii visot addon iskkadanlobit Finnemárkkus leat boazodoalu guohtuneatnamiin. Dat bohtet lassin buot ovdalaš sisabahkkemiidda ja áitagiidda maid boazodoalu gillá ee. bieggafámu, čáhcefámu, elfápmolinjjáid ja bartaguovlluid geažil.

Ohcanlohpi lea juo sisabahkken guovllu geavaheddjiid vuoigatvuodaide. Danne gáibidit mii ahte ođđa minerálaláhka dohkkehuvvo oktan daid árvaluvvon gáibádusaiguin ahte iskkadanlohpi ii

galgga addojuvvot almmá suohkaniid, eananeaiggádiid ja vuoigatvuodalaččaid addin lobi haga, ii ge almmá vuđolaš guorahallamiid haga das makkár váikkuhusaid dat sáhtta buktit lundui ja ealáhusaide.

Lobit mat juo leat addojuvvon fertejit bissehuvvot dassá go sáhttet ođđasis gieđahallojuvvot ođđa láhkamearrádusaid mielde. Dan rádjái bivdit mii guoskevaš suohkaniid gielddit buot ruvkefitnodagaide sierralobi meahccevuodjimii, nu ahte sii eat beasa bilidišgoahtit luonddu.

Ávjovári luonddugáhttenlihttu, Piera Jovvna Somby
Porsáŋgguvuona luonddugáhttenlihttu, Marit Holm Pettersen